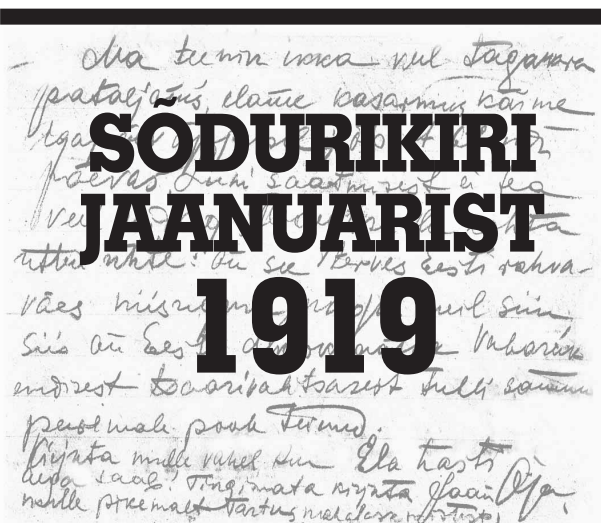

Rakveres
24/III.19

Sõber! Vabanda, et vastusega nii kaua viivitasin. Oli kõiksugu askeldusi – polnud aega kirjutada. Sa pärid oma kadunud venna üle pikemaid teateid. Katsun täpi päälsest seda kurba juhtumist kirjeldada. Hakkan pääle Pihkvast põgenemise loost. Pihkvast tulime välja 4. vembr. õhtul. Kogu öö hulkusime mööda metsi, puhkasime vahete vahel paksus metsa tihnikus, oli kõva külm. Vahel kaotasime igasuguse sihi eest – ei saanud aru, kuhu poole tarvis minna. Teisel hommikul astusime ühte vene külla sisse ja nõudsimme ettevaatlikult Isborski poole teed. Hakkasime siis edasi minema, jällegi mööda metsi ja nurmi – teed mööda ei julgenud minna. Ööl vastu 6. veebruaril jõudsimme Dubrovka külla (Pihkva-Riia kivitee ääres, Isborski külast 7 versta Riia poole külge) kus Tartu alt taganev 49 vene küti polk peatas. Patrullid võtsid meid kinni ja teine päev kuulati üle. Vale abil läks meil korda oma elu päästa ja jäime sinna polku teenima. Sealt ära põgeneda polnud enam võimalik. Polk oli seekord reservis ja teda saadeti ühest kohast teise, kuni viimane Senno külla pikemaks ajaks peatama jäime. Senno küla asub Pihkva-Võru raudtee ääres, Võru poolt minnes paremal käel, 1 verst Isborski vaksalist eemal; kaunis suur vene küla. See küla oli just päeval enne meie sisse tulekut kauge suurtüki tule all, eestlaste soomusrongi päält ja osa küla põles maha. Meie sääl viibimise ajal oli kõik vaikne. Polnud siis ka muud ametit kui ainult karauulis käia.

See oli laupäeval 22. veebruaril u. k. järele, umbes kella 1/2 ajal päeva, kui Felix ühe venelasega posti peale läks... Varsti pärast posti pääle minekut jooksis keegi soldat tuppa ja teatas, et minu seltsimees olla haavatut ja juba sidumispunkti toimetatud. Sidumispunkt oli samas külas. Ei läbenud selle soldati käest pikemalt järele pärida, vaid tormasin otsekohe Punase Risti Sidumispunkti. Felix lamas haavatuna põrandal hoigas tasakesi. Kas kuul eest-poolt selja taha oli läinud ehk selja tagant ettepoole, seda ma ei mäleta. Mäletan nii palju, et kuul oli jooksnud poolviltu, nii et eespool oli haav nabast kõrgemal, aga selja taga naba kohast

hästi madalamal. Arstid ja halastajaõed olid kohe käepärast ja haav seoti säälsamas kinni. Lasti veel mingisugust kihvti (ei mäleta, kas morfiumi, või mis ta oli) naha alla ja see pidi arsti ütluse järele valu vähendama. Felix tundis kõik ümberviibivad tuttavad ära, küsis tihti juua. (Arst ei lasknud talle külma vett palju anda ja palus /.../ "Ütelge mulle õigust, kas ma veel elama jään ehk ei." Seda lauset kordas ta kogu aeg. Meie püüdsime teda troostida ja vastasime muidugi, et haav on hoopis kerge ja paraneb varsti. Ta ei uskunud seda ja ütles otsekohe, et te valetate. Ma nõudsin tohtri käest ja ta vastas et üle kahe ehk kolme tunni ei ela, kuid ma ei julenud Felixile seda mitte avaldada. Sidumispunktis ei viibinud ta kaua, kõige rohkem tund aega. Panime ta raami peale, raamiga reele ja toimetasime Isborski vaksali. Kõik tee (õõrusin?) ma ta jalgu, ta ütles enesel siis palju kergema olevat. Vaksalist kandsime ta sanitaarvagunisse; talitajad ja halastaja õed olid seal kõik lätlased. Arvatavasti oli see mõne läti punase väeosa sanitaarrong. Seal oli ka palju teisi haavatuid liinilt. Üteldi, et see rong sõidab varsti Pihkvasse. Ärasõitu ma ei näinud, sest pidin enne ära tulema. Kui ma ära tulin, oli kolm tundi haavamisest saadik ilusasti mööda, kuid Felix oli siis täie mõistuse juures. Käskis oma palitu taskust tasku raamatust võtta, kus tema venna Heinrichi adress olevat ja palus mind sellele kirjutada, mida ma ka pärastpoole tegin, kuid vastust mingisugust ei ole saanud. Selle aadressi andsin ka ühele halastaja õele ja palusin ka teda Felixi edaspidisest saatusest tema vennale teatada. Ma tahtsin temaga ühes sõita, Felix palus ka seda, kuid roodu ülem ei lubanud. Pärast Isborskist ära tulekut ei kuulnud ma Felixi üle enam midagi kindlat. Küll olid aga soldatite keskel jutud, et olevat teel Pihkvasse ära surnud. Rääkisin pärastpoole ühe halastaja õega, (oli eestlane) kes ka Felixi haavasidumise juures oli. Oli teine õige intelligent preili ja kauaaegse praktikaga. Tema arvamine oli küll, et Felix jäi ellu. Ta ütles, et kuul ei ole soolikatest mitte läbi läinud, ta olla niisuguseid haavatuid küll ja küll näinud ja enamasti kõik olevat elama jäänud. Ütlen veel nii palju, et verd oli hoopis vähe jooksnud. Raha oli Felixil 130 rbl ümber taskus. See sai rooduülemale Krasnogorski kätte, kes teda Heinrich Martinsonile ära lubas saata. Raha võttis ta oma kätte tunnistajate juuresolekul, kas ta ka teda ära saatis – ei tea. See on siis kõik, mis Su venna tragöödiast tean. Kahju, väga kahju oli mul temast tookord. Nutsin suure rahvahulga juuresolekul. Veel üks asi: Haavamine sündis kogemata. Nad olid posti peal seistes püssidega mängima hakanud ja venelane oli kogemata paugu välja lasknud.

Ma teenin ikka veel tagavara pataljonis, elame kasarmus, käime iga päev õppustel, õppust on 6 tundi päevas. Liinile saatmisest ei tea veel midagi. Praeguse elu kohta ütlen ühte: on see terves Eesti rahvaväes niisugune nagu meil siin, siis on Eesti demokraatlik Vabariik endisest tsaarivalitsusest tubli sammu paremale poole teinud, Kirjuta mulle vahel kui aega saab. Tingimata kirjuta mulle pikemalt Tartus mahalaskmistest.

Ela hästi

Jaan Oja

*Kiri saadud paarikümne aasta eest Võrumaalt Lepistu valla
Kõrgepalu asunduse Hurda talu põõningult.*

*Langenu oli Hurda talu perepoeg Felix Martinson. Kiri on adresseeritud
tema vennale Juhan Martinsonile.*